International Education Congress 2025 / EDUCongress2025

CONFERENCE PROCEEDING BOOK

Tam Metin Kitabı

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 26-29 Kasım 2025
İstanbul University-Cerrahpaşa, 26-29 November 2025

International Education Congress 2025
EDUCongress2025

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 26-29 Kasım 2025
İstanbul University-Cerrahpaşa, 26-29 November 2025

EDUCONGRESS2025
CONFERENCE PROCEEDING BOOK
Tam Metin Kitabı

e-ISBN: 978-625-96217-4-6

Edu Yayıncılık Eğitim, Danışmanlık, Proje Yönetimi, Organizasyon, Yazılım, Reklam San. Tic. Ltd. Şti.
T: 08504323714 – 0507 5875581
E: eduyayincilik@gmail.com
A: Kızılırmak Mah. Dumlupınar Bulvarı, Next Level, A Blok, K:4, Kno: 3, D: 10, Söğütözü/Ankara

EDU yayıncılık

International Education Congress 2025
EDUCongress2025

EDUCONGRESS2025
CONFERENCE PROCEEDING BOOK
Tam Metin Kitabı

Geleceğin Eğitim Sistemlerini Tasarlamak
Creating Education Systems for the Future

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 26-29 Kasım 2025
İstanbul University-Cerrahpaşa, 26-29 November 2025

Editors

Prof. Dr. Ali ERSOY

Prof. Dr. Şakir ÇINKIR

December/Aralık 2025

EDU yayıncılık

İçindekiler

8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi 6
Doğa Temelli Terapötik Yaklaşım: Derleme Makalesi 13
Eğitim Örgütlerinde Akış ve Dönüşüm: Değişim Teorilerine Çok Boyutlu Bir Yaklaşım 36
ADDIE Modeli Çerçevesinde Yapay Zeka Destekli İngilizce Konuşma Becerisi Odaklı Ders Tasarımı 52
Anthropology & Education Quarterly'de 2015- 2024 Yılları Arasında Yayımlanan Makalelerin Eğilimleri Üzerine Bir İnceleme 70
Tübitak 4004 Kapsamında Yürütülen 'İklim Değişikliğinde Yeşil Hesaplamalar' Projesinin Değerlendirilmesi 81
Özel Gereksinimli veya Risk Altındaki Çocuklarla Etkileşimli Kitap Okuma Yöntemiyle Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi 94
Çevre Eğitimi Literatürüne Güncel Bir Bakiş: Sistematik Bir Derleme 109
Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo-Duygusal, Üstbilişsel ve Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 132
Ortaokul Öğrencilerinin Üretken Yapay Zekaya İlişkin Metaforik Algıları 147
Türkçe Öğretmenlerinin Perspektifinden Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürel Uyumları 160
NEAT Deseninde Madde Parametre Kayması ile Test Eşitleme: R Ortamında Simülasyon Çalışması 175
21. Yüzyıl Becerileri ile İlgili Yayınlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi 191
Dijital Çağda Yetişkin Eğitimi ve Haber Medyası Okuryazarlığı: Demografik Değişkenlere Göre Farklılıkların İncelenmesi 204
Dijital Ebeveynlik Eğitimi 226
Öğretmenlerin Örgütsel Adalet Algılarını Etkileyen Olumsuz Unsurların Etik Liderlik Bağlamında Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi 230
Milli Eğitim Şûralarında Ahlak ve Değerler Eğitimi 250
Son 10 Yıl İçinde Sosyal Medya Bağımlılığını Ele Alan Makalelerin Bibliyometrik Analizi 260
Ulusal Alanyazında Örtük Programla İlgili Lisansüstü Tezlerdeki Eğilimler 270
Okul Yöneticilerinin Demokratik Yönetim Anlayışının Öğretmen Motivasyonuna Etkisi ... 284
The Effect of School Administrators' Democratic Management Approach on Teacher Motivation 285
Lise Öğrencilerinin Veri Okuryazarlığı Becerilerini Geliştirme Süreci: Bir Eylem Araştırması 299
2024 Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinin Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi 323
İlkokul İngilizce Öğretiminde Yapay Zekâ Entegrasyonuna Yönelik Öğretim Tasarımı 338
11. Sınıf Öğrencilerinin Matematiksel Muhakeme ve Argüman Yeterlikleri 344

Üniversite Öğrencilerinin Yapay Zeka Okuryazarlık Düzeyleri, Sosyal Medya Kullanım Sıklıkları Ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 353

Sınıf Öğretmenlerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Programını Uygularken Ölçme ve Değerlendirmede Karşılaştıkları Güçlükler ve Çözüm Önerileri 370

Sınıfta Teoriyle Yüzleşmek: Yeni Mezun Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Bilgilerini Uygulama Deneyimleri 380

Geleceğin Öğretmenleri Nasıl Değerlendirilmek İstiyor? Yükseköğretimde Etkili Geri Bildirime Yönelik Öğrenci Tercihleri 391

Lise Öğrencilerinin Üstbilişsel Yazma Farkındalıklarının Demografik Özelliklerle İlişkisi 403

Yapay Zekânın Eğitim Yönetiminde Karar Verme Asistanı Olarak Kullanılabilirliği 411

Sosyobilimsel Konuların İlkokul 3. Sınıf Fen Bilimleri Dersinde Kullanımına Yönelik Bir Öz İnceleme Araştırması 414

Dezavantajlı Bölgelerde Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Müdürlerinin Sosyal Adalet Liderliğine İlişkin Algıları: Nitel Bir Araştırma 424

Hizmet Öncesi Dönemde Öğretmen Adaylarının Bütünleştirme Uygulamalarına Yönelik Duygu, Tutum, Endişe Düzeyleri ile Özyeterlik Algılarının İncelenmesi 439

Özel Gereksinimli Bireylerde Cinsel Eğitim Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi 459

PISA Uygulamasına Katılan Ülkelerin Okuma Becerisi Puanları ile Matematik Okuryazarlığı Becerisi Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 477

An Investigation into How Gifted Seventh Graders Pose Semi-Structured Problems Involving Integer Operations 492

İlkokul Öğrencilerinin Çevre Tutum Ve Bilinçlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi 500

LGS Matematik Sorularının Öğrenme Alanları ve MATH Taksonomi Gruplarına Göre Değerlendirilmesi (2018-2023)* 508

İş Birliği ve Etkili İletişimin Kavramsal Haritası: Yaratıcı Dramanın Öğretmen Adaylarının Zihinsel Yapılarını Dönüştürmedeki Etkisi 524

Etkileşimli Kitap Okuma Yönteminin Okul Öncesi Eğitimdeki Yeri: Öğretmen Görüşlerine Dayalı Bir Değerlendirme 542

Matematiksel Yılmazlığın Matematik Öz-Yeterliği ile Matematik Kariyer İlgisi İlişkisindeki Aracılık Etkisi 555

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Medya Kullanımına İlişkin Ebeveyn Rolleri ve Görüşleri 564

Eğitim Bileşenlerinin 7528 Sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu'na İlişkin Görüşleri 575

Bilgi Ekonomisinin Gelişimi ve Türk Eğitim Sistemine Yansımaları: Ar-Ge, Yükseköğretim ve Yapay Zeka Perspektifinden Bir Analiz 581

Resimli Çocuk Kitaplarındaki Sanat Bilgisi Eğitimine Yönelik Düşünceler: Türkiye ve Avrupa Edebiyatları Karşılaştırması 599

Ders Kitaplarını Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Ele Alan Çalışmaların İncelenmesi 611

Öğretmen Adaylarının Yapay Zekâ Kullanım Durumları Üzerine Bir İnceleme 624
Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin "Yapay Zekâ" Kavramına İlişkin Algılarının İncelenmesi: Bir Metafor Çalışması 639
21st Century Digital Literacy Skills in Education: Examining Technology, Media, and Information 646
Kernel Eşitlemede Ortak Değişken Seçiminin Eşitleme Doğruluğuna Etkisi 655
Yönetici ve Öğretmen Gözüyle Sosyal Sorumluluk Çalışmaları 662
Social Responsibility Projects from the Perspective of Managers and Teachers 663
"Doğanın Ellerinde Büyüyen Bilim Çocukları" İsimli Tübitak 4004 Projesinin Değerlendirilmesi 676
Hayal Gücümle Yazıyorum, Yapay Zekâ ile Canlandırıyorum: İlkokul Düzeyinde Yaratıcı Yazma Becerilerinin Dijital Teknoloji ile Desteklenmesi 693
Finansal Okuryazarlık Üzerine Yapılan Tezlerin Doküman İncelemesi 699
Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Yetişkinlerin Eğitim İhtiyaçları (Kayseri İli Örneği) 719
Sınıf Öğretmenlerinin Kapsayıcı Eğitim Ortamlarında Matematik Öğretimine İlişkin Öz-Yeterlik Profilleri 730
The Effect of Digital Modeling and Virtual Reality–Supported Instruction on Middle School Students' Real-World Dimension Estimation and Area Calculation Skills .. 740
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Çerçevesinde Yapılandırılan 9. Sınıf Kimya Öğretim Programının Değerlendirilmesi 753
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne Göre Hazırlanmış Türkçe Birinci Sınıf İlk Okuma Yazma Kitaplarının Değerlendirilmesi 770
Reframing Lifelong Learning in the Age of Artificial Intelligence: A Policy Analysis of Türkiye 782
Conceptualizing English Writing through Metaphor: A Comparative Study of Turkish and Bosnian EFL Students 793
Investigating the Interplay Between Cognitive Flexibility and Mindfulness: A Case Study of Pre-Service Teachers 806
İlkokul Çağındaki Çocukların Riskli Oyun Deneyimlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi 818
Okul Öncesi Eğitimde Sosyal Sermaye Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi 828
A Scoping Review on Rationales and Arguments Regarding Translanguaging-driven EFL Instruction 837
Medya Okuryazarliği Dersi Kapsaminda Öğrencilerin, Medyaya Bakiş Açilarinin Değerlendirilmesi: Denizli İl Örneği* 845
Önlisans Öğrencilerinin Gözünden Mikro Öğretim Uygulamaları 858
Internationalisation, High School Education, and Advanced Placement (AP) Program in Türkiye: An Evaluation Grounded in Student Views 867

Erken Çocukluk Döneminde Sınıfta Uygulanan Duyusal Aktiviteler Anketi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması 883
Exploring EFL Learners' Attitudes Toward GenAI: A Survey Study 895
Değerler Eğitimi Yoluyla Çevre Bilincinin Kazandırılmasına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri 903
AI-Enhanced Cyber-Learning Environments: Integration of Adaptive Analytics for Detecting Disengagement and Promoting Re-Engagement Strategies 923
Metaverse in Education: Critical Review of Early Experiments with Metaverse Classrooms - Promise vs. Hype 945
Mobile AI Tutors: Leveraging Smartphone-Based Intelligent Tutoring Systems in Low-Resource Educational Contexts 962
The Relationship Between University Students' Attitudes Toward Artificial Intelligence and Digital Well-Being 982
Examining the Relationship Between Academics' Digital Literacy Levels and Their Professional Self-Efficacy Beliefs 993
Yeni Matematik Öğretim Programı Öğrenme Çıktılarının TIMSS 2023 Çerçevesine ve Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi 1004
Karma Madde Tepki Kuramı Modelleri Kullanılarak Değişen Madde Fonksiyonun Belirlemesi: Sistematik Bir Literatür Taraması 1010
Öğrenci Başarısına Doğrudan Etki Eden Faktörler Üzerine Kuramsal Bir Çalışma 1025
Yapay Zekâ Okuryazarlık Düzeylerinin Üniversite Öğrencilerinin Başarı Düzeyleri ile İlişkisinin İncelenmesi 1037
Ortaokul Öğretmenlerinin Disiplin Problemleri, Baş Etme Yöntemleri ve Nedenleri ile İlgili Görüşlerinin Gordon'un Öğretmen Etkililiği Modeline Göre İncelenmesi 1052
Ortaokul Düzeyinde Farklılaştırılmış Öğretim Konusunda Yapılan Araştırmaların Sonuç ve Önerilerine Dair Bir İnceleme 1066
Mesleki Sessizlik: Öğretmenlerin Sorunlarını Dile Getirmeme Nedenleri 1080
Başlık: Jo Boaler'in 'Konumuz: Matematik' Kitabının Matematik Eğitimi Bağlamında İncelenmesi 1088
Bağlı Özerklik ve Güvene Dayalı Hesap Verebilirlik: İngiltere'de "Schools Partnership Programme" Deneyimi 1110
Müzik Eğitiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar: Sistematik Bir Derleme ve Geleceğe Yönelik Araştırma Eğilimleri 1116
Çokkültürlü Bir Toplumda Çokkültürlü Eğitim: Öğretmenlerin Algı ve Deneyimlerine Dayalı Nitel Bir İnceleme 1128
Okul Öncesi Eğitimde Akran Zorbalığı Çalışmalarının Sistematik İncelemesi 1139
Okul Yönetiminde Yerel Baski Gruplarinin Etkisi 1159
Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Ve Sosyal Medya Bağımlıklarına İlişkin Özdeğerlendirmelerinin İncelenmesi 1176

Otantik Öğrenme İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi 1192
Ortaokul Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ile Aile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki 1204
Öğretmen Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Dönüşümcü Liderlikleri 1221
Öğretmene Minnetten Öğretmene Şiddete 1230
Öğretmenlerin Instagram Deneyimi: Kullanım Amacı, Süresi ve Mesleğe Yansımalarına Yönelik Nitel Bir İnceleme 1250
Yetişkin Eğitimi Veren Eğiticilerin Andragojik Öğretim İlkelerini Uygulama Düzeylerine Yönelik Bir Karma Yöntem Çalışması 1267
Paulo Freire'nin PedAndragojik Yaklaşımının Kuramsal Temellerine Giriş 1280
Öğretmenin Sanatçı Yönü: Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma 1299
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Ve Başa Çıkma Stratejilerine İlişkin Görüşleri 1313
The Effect of AI-Assisted Vocabulary Learning Application on Vocabulary Acquisition: A case of Lingoland* 1332
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Algoritmik Düşünme Eğitimine İlişkin Görüşleri 1340
Çizgi Filmlerin Etkilediği Duyuşsal Özellikler ile Açık Alanda Oyuna Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki: Tokat İli Örneği 1357
Başlık: İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Kuvvet Kavramına İlişkin Zihinsel Modelleri: Sentetik Anlam Teorisi Çerçevesinde Bir İnceleme 1371
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli' ne Göre Hazırlanan İlköğretim 6. Sınıf Matematik Ders Kitabının Değerlerimiz Açısından İncelenmesi 1376
Ortaöğretim Düzeyindeki Ergenlerde Dijital Bağımlılık: Son Beş Yılda Yapılan Çalışmaların İncelenmesi 1399
Uluslararası Eğitim Sosyolojisi Çalışmalarında Epistemik Otorite Kavramı 1418
From Awareness to Action: Designing a Scalable Model for Green Skills and AI Literacy in Teacher Education 1428
2024 ve 2018 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarının Kavramsal Olarak Karşılaştırılması 1438
Dijital Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Zorluklar ve Çözüm Stratejileri 1448
Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Fen Eğitimi Üzerine Yansımaları 1462
Fen Bilgisi Kazanımlarının Beden Eğitimi Dersleri İle Desteklenmesi: Teorik Bir Çerçeve 1474
Demokrasi Eğitimi İle İlgili Çalışmaların Bibliyometrik Analizi 1490
Öğretmenlerin Değişim Yorgunluğu Düzeylerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 1495

Fizik Öğretmen Adaylarının Elektrik Konusunda Orantısal Akıl Yürütmeye Dayalı Problem Çözme Stratejilerinin Araştırılması 1504
An Investigation of The Nutrition Knowledge Levels of Preservice Primary School Teachers: The Case of Erciyes University 1517
Öğretmenlerin Örgütsel Dışlanmışlıklarının Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 1525
Öğretmen Yılmazlığı Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması 1542
Öğretim Tasarımında Yapay Zekâ Destekli Video Üretimi: EcoAI EduNetwork Initiative Kapsamında Bir Tasarım ve Değerlendirme Çalışması 1554
İşitme Kayıplı Öğrencilerin Okuma Yazma Öğretiminde Kullanılan Bilimsel Dayanaklı Uygulama Örnekleri 1570
Türkçe Eğitimi/Öğretiminde Oyun Temelli/Tabanlı Öğrenme Yöntemini Kullanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi 1580
Türkiye'de Öğretmenleri Kültürel Sermaye Bağlamında Ele Alan Araştırmaların Sistematik İncelemesi 1596
Türkiye'de STEM/STEAM Eğitimi Üzerine Eğitim-Öğretim Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi 1604
Sosyal Bilgiler Eğitiminde Argümantasyona Dayalı Görsel Düşünme Stratejilerinin Öğrenci Argümantasyon Düzeyine Etkisi: Toulmin Modeli Temelli Bir Nitel Çalışma 1617
Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Kadın ve Erkek Stereotipleri 1627
Mesleki Eğitim ve Genel Eğitimin İstihdam Üzerindeki Etkileri: Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Fırsatlar ve Engeller 1641
5. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Bağlamı 1656
Doğal Afet (Deprem) Sonrası Yeni Atanan Öğretmenlerin Duygu Deneyimi: Fenomenolojik Bir Çalışma 1680
Deneyimsel Öğrenme Kuramına Dayalı Doğa Etkinliklerinin Çevre Duyarlılığına Etkisinin İncelenmesi: Beden Eğitimi ve Spor Dersi Örneği* 1691
Yetişkin Bağlanmasının Değerlendirilmesi: Nitel Bir Perspektif 1704
Yöneticilerin Formal Ve İnformal Davranışlarının Öğretmenleri Etileme Durumu 1716
Mühendislik Öğrencilerinin Bilişim Erişilebilirliği ve Destek Teknolojiler Dersinden Kazanımları 1728
Türkiye'de Yapılan Kalkınma Planlarının Eğitim-Teknoloji Etkileşimi Bağlamında İncelenmesi 1748
Kendini Tanıyan Öğrenenler: Öğretmen Adaylarının Öğrenme Stili Farkındalıklarının İncelenmesi 1760
Okul Öncesi Öğretmenlerin Dijital Kimliklerinin İncelenmesi: Dijital Yerli, Göçmen ve Melezlik* 1771
Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Bilimleri Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi 1782

Lise Öğrencilerinin Üstbilişsel Yazma Farkındalıklarının Demografik Özelliklerle İlişkisi

Begün Kocagözoğlu[1] Oğuzhan Atabek[2]

Özet: Bu araştırma, lise öğrencilerinin üstbilişsel yazma farkındalıklarının demografik özelliklerle ilişkisini incelemektedir. Üstbilişsel yazma farkındalığı, bireyin yazma süreçleri, teknik kullanımı ve bu süreç ve teknikleri düzenleme hakkındaki bilgisidir. Yüksek üstbilişsel farkındalık, yazma becerilerini geliştirmekte, öğrenmeyi planlamayı ve hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. Düşük farkındalık ise yazma becerilerinin bağımsız gelişimini engellemekte ve öğrenciyi geri bildirimlere bağımlı hale getirmektedir. Öğrencilerin ön bilgileri, deneyimleri ve güdülenmeleri bu farkındalığı etkilemektedir. İlişkisel bir çalışma olarak tasarlanmış olan bu araştırmaya Denizli'deki üç liseden 10. Sınıfta okumakta olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 44 öğrenci katılmıştır. Veri toplama araçları: Kansızoğlu'nun (2020) 23 öğelik üstbilişsel yazma farkındalığı ölçeği ve demografik bilgi formunu içermektedir. Analizlerde betimsel istatistikler, t-testi, korelasyon ve regresyon kullanılmıştır. Bulgulara göre, erkek öğrencilerin üstbilişsel yazma farkındalığı kız öğrencilere göre daha yüksektir. Kitap ve web sitesi kaynaklarından İngilizce çalışan öğrencilerin farkındalığı, çalışmayanlara göre daha yüksektir. Okul dışında İngilizce çalışanların farkındalığı da daha yüksektir. Kitapların düşünme alıştırmaları ve web sitelerinin üstbilişsel ipuçları farkındalığı arttırmakta ve okul dışı çalışma, kaygıyı azaltarak öz farkındalığı geliştirmektedir. Üstbilişsel taktiklerin yazma eğitimi ile bütünleştirilerek öğrencilerin becerilerini geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: İngilizce eğitimi, üstbiliş, üstbilişsel yazma farkındalığı, yazma eğitimi, yazma farkındalığı.

[1] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, ORCID: 0009-0009-7232-9239
[2] Akdeniz Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-2695-1598

Giriş

Üstbilişsel farkındalık; bireyin kendi düşünme ve öğrenme etkinlikleri hakkındaki bilgisidir (Kramarski vd., 2002). Üstbilişsel yazma farkındalığı ise, bireyin yazma süreçlerine yönelik bilgi, teknik kullanımı ve düzenleme hakkındaki bilgisidir (Kansızoğlu, 2021). Bu aynı zamanda anlatısal ve açıklayıcı metinlerin yazım süreçlerine ait üstbilişsel bilgiyi de kapsamaktadır (Raphael vd., 1989). Üstbilişsel farkındalık düzeyi daha yüksek olan bireyler; öğrenme gerekliliklerini daha iyi anlamakta, etkili yöntemleri daha başarılı kullanmakta, öğrenme yaklaşımlarını planlayıp hedefleri için taktikler geliştirmekte ve güçlü yönlerini bilerek amaçları doğrultusunda daha üstün performans sergileyebilmektedir (Gedikli, 2018). Üstbilişsel stratejiler, yazma görevlerinin doğasını anlamaya yardımcı olmakta ve yazma süreciyle daha derin bir etkileşimi teşvik etmektedir. Böylelikle öğrencilerin yazıları daha iyi düzenleyebilmesini sağlamaktadır (Sarıkaya ve Sökmen, 2025). Üstbilişsel öğretimin desteklenmesi, yabancı dil olarak İngilizce (EFL) öğrenenlerin yazma performansını iyileştirmektedir (Nourazar vd., 2022).

Bu bağlamda, üstbilişsel yazma farkındalığı ileri düzey yazma becerilerinin gelişimine katkı sağlayarak iletişim kurma istekliliği de arttırmakta ve dolayısıyla üstbilişsel yazma farkındalığında yaşanan sorunlar, İngilizce eğitiminde istenilen başarıya ulaşılamıyor olunması ile daha da artmaktadır (Kocagözoğlu ve Atabek, 2025). Üstbilişsel yazma farkındalığı düzeyi düşük olduğunda, yazma becerisi kendiliğinden geliştirilememektedir (Ramadhanti vd., 2019). Ancak bazı öğrenciler üstbilişsel teknikleri etkili bir biçimde kullanırken, diğer öğrenciler aynı düzeyde farkındalık ya da teknik katılım gösterememekte ve bu durum da doyurucu olmayan yazma sonuçlarına yol açmaktadır (Ramadhanti ve Yanda, 2021).

Öğrencilerin ön bilgileri, yazma deneyimleri ve içsel güdülenimleri gibi etkenler, bu tekniklerin etkinliğini değiştirerek sınıf ortamında uygulanmalarını güçleştirebilmektedir (Rosdiana vd., 2023; Liu vd., 2022). Yazmayla ilgili üstbilişsel farkındalığın eksikliği, yazma becerilerinin bağımsız olarak gelişmesini engellemekte ve yazma eğitimini yalnızca geri bildirimlere bağımlı hale getirmektedir (Ramadhanti vd., 2019). Buna ek olarak, üstbilişsel yazma farkındalığı düzeyi düşük olduğunda, yazım için gerekli temel beceriler tam olarak anlaşılamamakta ve bu durum da yazma hedefine ulaşmaya çalışırken geliştirilmesi gereken becerilerin göz ardı edilmesine neden olabilmektedir (Aliyu vd., 2016).

Dolayısıyla, Üstbilişsel yöntemlerde daha yetkin olan öğrenciler, düşüncelerini ve yargılarını daha etkili bir biçimde dışa vurabilmektedir (Shen vd., 2024). Daha güçlü üstbilişsel yetenekler, karmaşık kavramları anlama ve eleştirel düşünmeyi sorun çözme senaryolarında uygulama başarısını da artırmaktadır (Az-Zahra vd., 2021). Üstbilişsel yöntemler, üst düzey düşünmeyi destekleyerek ve bilginin daha etkili bir biçimde ayırt edilip değerlendirilmesine olanak tanıyarak akademik demografik özellikleri ile üstbilişsel yazma farkındalıkları arasındaki ilişkinin aydınlatılması, üstbilişsel taktiklerin daha uygun olarak kullanılmasına katkı sağlayarak öğrencilerin yazma becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir. Öğrencilerin kendi öğrenmelerini planlayıp, hedefler oluşturmasına ve öğrencinin kendi zayıf yönlerinin farkına vararak, işbu yönleri geliştirmesine yardımcı olabilir. Dolayısıyla bu araştırmada lise öğrencilerinin üstbilişsel yazma farkındalıkları ile demografik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Lise öğrencilerinin üstbilişsel yazma farkındalıkları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermekte midir?
2. Lise öğrencilerinin üstbilişsel yazma farkındalıkları derse kitaptan çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermekte midir?
3. Lise öğrencilerinin üstbilişsel yazma farkındalıkları derse web sitelerinden çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermekte midir?
4. Lise öğrencilerinin üstbilişsel yazma farkındalıkları ile okul dışında İngilizce çalışma süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Çalışmaya araştırmacıların çalıştığı üniversiteden etik kurul onayı ve Millî Eğitim Bakanlığından araştırma uygulama izni alındıktan sonra başlanmıştır. Veriler, öğrencilerden, dersleri dışında kişi başına 40 dakikalık sürede toplanmıştır.

Araştırma Tasarımı

Bu çalışma bir ilişkisel araştırma olarak tasarlanmıştır.

Katılımcılar

Araştırmaya Denizli ili Merkezefendi ilçesindeki Denizli Lisesi, Cumhuriyet Anadolu Lisesi ve Durmuş Ali Çoban Anadolu Lisesinin 10. Sınıfında, 2023-2024 eğitim öğretim döneminde öğrenim görmekte olan öğrencilerden araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler katılmıştır. Sonuç olarak elverişlilik örneklemesi ile belirlenmiş olan gruptan gönüllü olan 44 lise öğrencisi araştırmaya katılmıştır.

Veri toplama Araçları

Bireylerin üstbilişsel yazma farkındalığını ölçmek amacıyla Kansızoğlu (2020) tarafından geliştirilen üstbilişsel yazma farkındalığı ölçeği 23 öğeden oluşmakta olup bildirime dayalı bilgi, yöntemsel bilgi, koşulsal bilgi, planlama ve izleme/değerlendirme/hata ayıklama adlı beş alt boyutu bulunmaktadır. Beşli Likert türündeki bu ölçekte yanıtlar “Hiç uygun değil” seçeneğinden “Bana tamamen uygun” seçeneğine doğru 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Demografik bilgi formu öğrencilerin yaş ve cinsiyetine ek olarak yurt dışına çıkmış olma, Türkçe bilmeyen arkadaşa sahip olma gibi sorular da içermektedir.

Verilerin Çözümlenmesi

Çalışmada toplanan veriler, bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra, SPSS ve Jamovi bilgisayar programları aracılığı ile betimsel teknikler, Student’s t-testi, Pearson’s r korelasyon katsayısı ve çoklu doğrusal regresyon ile çözümlenmiştir.

Bulgular

Tablo 1. *Üstbilişsel Yazma Farkındalığının cinsiyete göre t testi sonuçları*

	N	x̄	SS	t	SD	p
Female	28	74,25	11,01	-1,98	42	**0,05**
Male	16	**80,87**	10,00			

Tabloda görüldüğü gibi, örneklemi oluşturan öğrencilerin cinsiyetine göre üstbilişsel yazma farkındalıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -1,98$; $p < 0.005$).

Söz konusu farklılık erkek öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Erkek öğrencilerin üstbilişsel yazma farkındalıkları ($\bar{x} = 80,87$) kız öğrencilere ($\bar{x} = 74,25$) göre daha olumludur.

Tablo 2. *Üstbilişsel Yazma Farkındalığının derse kitaptan çalışmanın durumuna göre t testi sonuçları*

	N	x̄	SS	t	SD	p
Evet	24	**80,33**	9,55	2,53	37,47	**0,015**
Hayır	20	72,25	11,26			

Tabloda görüldüğü gibi, örneklemi oluşturan öğrencilerin derse kitaptan çalışması değişkenine göre üstbilişsel yazma farkındalıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 2,53$; $p < 0,005$).

Söz konusu farklılık derse kitaptan çalışan öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Derse kitaptan çalışan öğrencilerin üstbilişsel yazma farkındalıkları ($\bar{x} = 80,33$) derse kitaptan çalışmayan öğrencilere ($\bar{x} = 72,25$) göre daha olumludur.

Tablo 3. *Üstbilişsel Yazma Farkındalığının derse web sitelerinden çalışma durumuna göre t testi sonuçları*

	N	x̄	SS	t	SD	p
Evet	24	**79,75**	11,39	2,07	40,68	**0,045**
Hayır	20	73,05	9,80			

Tabloda görüldüğü gibi, örneklemi oluşturan öğrencilerin derse web sitelerinden çalışması değişkenine göre üstbilişsel yazma farkındalıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 2,53$; $p < 0,005$).

Söz konusu farklılık derse web sitelerinden çalışan öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir. Derse web sitelerinden çalışan öğrencilerin üstbilişsel yazma farkındalıkları ($\bar{x} = 79,75$) derse web sitelerinden çalışmayan öğrencilere ($\bar{x} = 73,05$) göre daha olumludur.

Tablo 4. *Üstbilişsel Yazma Farkındalığı ile okul dışında İngilizce çalışma arasındaki ilişki*

	Üstbilişsel yazma farkındalığı					
	N	r	p	t	SD	p
Okul dışında İngilizce çalışma süresi	44	0,38	0,01	2,53	37,47	**0,015**

Tabloda görüldüğü üzere, Okul dışında İngilizce çalışma süresi ile öğrencilerin Üstbilişsel yazma farkındalığı arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Pearson's r korelasyon katsayısı çözümlemesi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p < 0,01$ düzeyinde olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p < 0,01$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan çıkan bulgulara göre erkek lise öğrencilerinin üstbilişsel yazma farkındalıkları kız öğrencilere göre daha yüksektir. Aynı zamanda kitap ve web sitesi kaynaklarından İngilizce çalışan öğrencilerin üstbilişsel yazma farkındalıkları da bu kaynaklardan çalışmayanlara göre daha yüksektir. Okul dışında İngilizce çalışan öğrencilerin de üstbilişsel yazma farkındalıkları çalışmayanlara göre daha yüksektir.

Kitap ve web sitelerinde çalışan öğrencilerin üstbilişsel yazma farkındalıklarının daha yüksek olma sebebi kitaplardaki öğretici metinlerin genellikle öğrencileri yazma süreçleri üzerinde düşünmeye teşvik eden alıştırmalar içermesi ve böylece öğrenme tekniklerini güçlendirmesi (Ramadhanti ve Yanda, 2021) olabilir. Okuma sırasında öğrenciler, okudukları bilgiyi yazma görevlerine aktarmadan önce anladıkları üzerinde düşünme ve değerlendirme becerilerini de geliştirmekte ve dolayısıyla üstbilişsel farkındalıklarını arttırmaktadırlar (Alireza, 2021; Bouknify, 2023). Yüksek üstbilişsel okuma farkındalığı, yazma performansına anlamlı ölçüde katkıda bulunmaktadır (Tarchi ve Casado-Ledesma, 2024).

Eğitim web siteleri genellikle öğrencileri taslak hazırlama sürecinde yazma tekniklerini değerlendirmeye teşvik eden üstbilişsel ipuçları içermekte ve böylelikle hem üstbilişsel farkındalığı hem de yazma becerilerini geliştirebilmektedir (Nourazar vd., 2022). Çeşitli dijital kaynaklarla etkileşim kurmak, öğrencilerin yazma görevlerine bilgiyi nasıl değerlendirecekleri ve dahil edecekleri konusunda daha iyi bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilmekte (Alhabdan, 2021). Öğrenciler çevrimiçi materyallerle etkileşim halindeyken yansıtıcı uygulamalardan faydalanarak okuma anlama becerileri hakkında içgörüler elde etmekte ve böylelikle yazma becerilerini geliştirmektedirler (Damico ve Baildon, 2007).

Okul dışında İngilizce çalışan öğrencilerin de üstbilişsel yazma farkındalıklarının daha yüksek olma sebebi ise resmi olmayan ortamlarda çalışmanın öz farkındalığı arttırması ve öğrencilerin yazma stratejilerini geliştirmelerine yardımcı olması ve böylelikle üstbilişsel düzenlemelerinin arttırması (Ramadhanti vd., 2020) olabilir. Üstbilişsel farkındalık yansıtıcı yazma, öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi gibi etkinlikler yoluyla geliştirilebilmekte ve resmi eğitim dışında öğrenciler tarafından bağımsız olarak yürütüldüğünde bile yazma becerilerini etkili bir şekilde geliştirmektedir (Ramadhanti ve Yanda, 2021). Sınıf dışında çalışmanın önemli bir bileşeni olan öz-düzenleme, üstbilişsel yazma farkındalığı ile yazma başarısı arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir (Sarıkaya ve Sökmen, 2025). Aynı zamanda kaygıyı azaltan ortamlar öğrenme, öğrencilerin yargılanma korkusu olmadan süreçlerine ve tekniklerine daha fazla odaklanmalarına olanak sağlamaktadır (Albaqami, 2023).

Bu bağlamda okul ve öğretmen tarafından onaylanmış, üst bilişsel yazma stratejilerine odaklanan kitap, web siteleri ve dijital araçlar (örneğin, yazma planlama şablonları, taslak kontrol listeleri) öğrencilere sunulmalı ve bunların kullanılması teşvik edilmelidir. Kız öğrencilerin yazma süreçleri ve yazma stratejileri üzerine teşvik eden eğitim modelleri ders programına eklenebilir. Öğrencileri gönüllü olarak okul dışı İngilizce pratiklerine (İngilizce kitap okuma, blog yazma, yabancı forumlarda tartışmalara katılma vb.) yönlendiren bir rehber veya teşvik sistemi oluşturulmalıdır. Dersten önce hazırlık yapan ve okul dışında çalışan öğrencilerin kullandığı spesifik üst bilişsel stratejileri belirleyerek, bu stratejileri diğer öğrencilere öğretmek amacıyla deneysel müdahale çalışmaları yürütülebilir.

Kaynakça

Albaqami, R. (2023). An investigation of foreign language writing anxiety inside vs. outside classroom among arabic-speaking learners of English in Saudi Arabia. *Psycholinguistics-New Advances and Real-World Applications*. IntechOpen. https://doi.org/10.5772/intechopen.1002868

Alhabdan, A. (2021). Evaluating English learning websites and digital resources from the perspective of Saudi English language learners: technical assessment. *Theory and Practice in Language Studies, 11*(6), 639-651. https://doi.org/10.17507/tpls.1106.07

Alireza Navid, M. G. (2021). Metacognitive awareness of reading strategy use between field dependent and field independent EFL learners. *International Journal of Arts, Science and Humanities, 9*(3), 42-55. https://doi.org/10.34293/sijash.v9i3.4462

Aliyu, M., Yong, M., Abdullah, M. ve Tan, B. (2016). Developing undergraduates' awareness of metacognitive knowledge in writing through problem-based learning. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature, 5*(7), 233-240. https://doi.org/10.7575/aiac.ijalel.v.5n.7p.233

Az-Zahra, R., Rusdi, R. ve Ristanto, R. H. (2021). Metacognitive, critical thinking, and concept understanding of motion systems: a correlational study. *Bioedukasi: Jurnal Pendidikan Biologi*, *14*(2), 156-170. https://doi.org/10.20961/bioedukasi-uns.v14i2.52972

Bouknify, M. (2023). Importance of metacognitive strategies in enhancing reading comprehension skills. Journal of Education in Black Sea Region, 8(2), 41-51. https://doi.org/10.31578/jebs.v8i2.291

Damico, J. ve Baildon, M. (2007). Examining ways readers engage with websites during think-aloud sessions. *Journal of Adolescent & Adult Literacy, 51*(3), 254-263. https://doi.org/10.1598/jaal.51.3.5

Gedikli, H. (2018). *Fen eğitiminde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin üst bilişsel bilgi ve becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kansızoğlu, H. ve Bayrak Cömert, Ö. (2020). The effect of teaching writing based on flipped classroom model on metacognitive writing awareness and writing achievements of middle-school students. *Education and Science, 46*(205), 279-302. https://doi.org/10.15390/EB.2020.8823

Kramarski, B., Mevarech, Z. R. ve Arami, M. (2002). The effects of metacognitive instruction on solving mathematical authentic tasks. *Educational Studies in Mathematics*, *49*, 225-250. https://doi.org/10.1023/A:1016282811724

Kocagözoğlu, B. (2025). *ARCS-V ile tasarlanmış ters-yüz sınıf İngilizce yazma eğitiminin eleştirel düşünme eğilimi, üstbilişsel yazma farkındalığı ve iletişim kurma istekliliği üzerindeki etkisi* [The effect of ARCS-V designed flipped-classroom English writing education on critical thinking disposition, metacognitive writing awareness and willingness to communicate] (Yayın Sayısı. 968522) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=Xeh6kIKEu_UJZgwQ9I89YQ

Liu, G., Rahimi, M., & Fathi, J. (2022). Flipping writing metacognitive strategies and writing skills in an english as a foreign language collaborative writing context: a mixed-methods study. *Journal of Computer Assisted Learning, 38*(6), 1730-1751. https://doi.org/10.1111/jcal.12707

Nourazar, S., Kakvand, R. ve Aliasin, S. (2022). The impact of scaffolded metacognitive writing strategy instruction on Iranian intermediate EFL learners' IELTS writing task 2. *Education Research International*, 2022, 1-8. https://doi.org/10.1155/2022/6297895

Ramadhanti, D., Ghazali, A., Hasanah, M. ve Harsiati, T. (2019). Students' metacognitive weaknesses in academic writing: A preliminary research. *International Journal of Emerging Technologies in Learning, 14*(11), 41. https://doi.org/10.3991/ijet.v14i11.10213

Ramadhanti, D. ve Yanda, D. (2021). Students' metacognitive awareness and its impact on writing skill. *International Journal of Language Education, 5*(3), 193. https://doi.org/10.26858/ijole.v5i3.18978

Raphael, T. E., Englert, C. S. ve Kirschner, B. W. (1989). Students' metacognitive knowledge about writing. *Research in the Teaching of English*, *23*(4), 343-379. https://eric.ed.gov/?id=EJ402233

Rosdiana, L., Damaianti, V., Mulyati, Y., ve Sastromiharjo, A. (2023). The role of metacognitive strategies in academic writing skills in higher education. *International Journal of Learning Teaching and Educational Research, 22*(6), 328-344. https://doi.org/10.26803/ijlter.22.6.18

Sarıkaya, İ. ve Sökmen, Y. (2025). Regulate yourself, improve your writing: the hidden power of metacognitive awareness and self-efficacy. *Psychology in the Schools, 62*(10), 3781-3793. https://doi.org/10.1002/pits.23580

Shen, X., Ismail, L. ve Jeyaraj, J. J. (2024). Metacognitive strategies and writing proficiency: Mediating role of critical thinking skills in online learning mode during COVID-19. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, *32*(4), 1619-1641. https://doi.org/10.47836/pjssh.32.4.18

Tarchi, C. ve Casado-Ledesma, L. (2024). Readers' awareness in the use of intertextual strategies when writing from multiple texts. *Journal of Writing Research, 16*(2), 249-269. https://doi.org/10.17239/jowr-2024.16.02.03